

Hnutí Pro život

WWW.PROLIFE.CZ

04/00

- 1 ÚVODNÍ ZPRÁVY
- 3 A □ SRDCE ZVONŮ ROZHOUPOU I SRDCE LIDÍ
- 4 ZAMYŠLENÍ
- 5 POZDRAV MONS. OTČENÁŠKA
- 6 POZDRAV MONS. LAUNA
- 8 NESMÍME ZŮSTAT V POLOVINĚ CESTY
- 10 PODPORA
- 11 DOSTUPNÉ POZNATKY O POČÁTKU LIDSKÉHO ŽIVOTA
- 13 BIOETIKA A KLONOVÁNÍ
- 16 POLITICKÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY
- 18 KRÁTKÁ DISKUSE

Milí přátelé,

byli jsme moc potěšeni, kolik z vás se nám ozvalo na minulé číslo oběžníku, napsalo si o materiály a opakovaně nám pomohlo prostřednictvím darů. Pán Bůh nám vašim prostřednictvím posílá právě tolik, že jsme schopni poslat každému, co potřebuje. Všem děkujeme za modlitby za nenarozené děti, jejich maminky a jiné potřeby v tomto roce a prosíme o vytrvalost i v tom následujícím.

SETKÁNÍ A SEMINÁŘ K 1. VÝROČÍ VYHLÁŠENÍ DEKLARACE PRÁV POČATÉHO DÍTĚTE

V tomto čísle oběžníku vám nabízejme texty projevů a přednášek účastníků setkání a semináře pořádaného k 1. výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte, které se konalo v PSP ČR 27. listopadu tohoto roku. Mezi více než sedesáti pozvanými hosty byli i čelní představitelé církví, státu a kultury. Za účast bychom zvlášť rádi poděkovali otci arcibiskupovi Karlovi Otčenáškoví, otci biskupovi Jiřímu Paďourovi OFMCap. (který nám přislíbil, že se za práci HPŽ ČR bude modlit) a rakouskému biskupovi Andreasu Launovi. Dále se setkání mj. zúčastnili poslanec JUDr. Ing. Jiří Karas, přednosta Histologického a embryologického ústavu 1. LF UK doc. MUDr. Petr Hach, CSc., ředitel Ústavu experimentální medicíny AV ČR prof. MUDr. Josef Syka, DrSc. a ředitel Občanského institutu Mgr. Michal Semín.

PŘEDNÁŠKA MONS. ANDREASE LAUNA

26. listopadu t.r. proběhla přednáška otce biskupa Andream Launa ze Salcburku na téma „Humanae Vitae - omyl nebo prorocství“. Otec biskup zde vysvětloval prorockou úlohu encykliky Pavla VI. a její význam pro dnešní dobu. V příštím čísle oběžníku otiskneme celé znění přednášky. Na adresu redakce si můžete napsat o výtisky encykliky „Humanae Vitae“.

PETICE

22. listopadu t.r. jsme podali dalších 10 tisíc podpisů pod petici požadující výrazné restriktce stávajícího potratového zákona. Petice byla formulována právníkem způsobem, který nelze jednoduše „shodit ze stolu“ a legislativní orgány naší země jí budou muset věnovat více pozornosti. Aby nedošlo ke spekulacím, spolu s peticí jsme zaslali i průvodní dopis a vydali tiskovou zprávu, vysvětlující, že se jedná o první krok na cestě směřující k naprosté ochraně člověka od početí.

(pokračování na str. 2)

Srdečně vás zveme na přednášku

VLIV HORMONÁLNÍ ANTIKONCEPCE NA VYVÍJEJÍCÍ SE EMBRYO

Přednáší **Doc. MUDr. Petr Hach, CSc.**,

přednosta Histologického a embryologického ústavu 1. LF UK.

Přednáška se uskuteční **18. ledna 2001 v 15:30 hodin**
v **Purkyňově ústavu**, Albertov 4, Praha 2.

NOVELA ZÁKONA

Při příležitosti 1. výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte přislíbil poslanec JUDr. Ing. Jiří Karas podání novely stávajícího potratového zákona platného od roku 1986. Vzhledem k tomu, že v dnešní době je naprosto nemožné podat návrh zákona nastolující plnou ochranu života člověka již od početí, jde jedinou možnou morální cestou a to podáváním návrhů na zpříšňování tohoto zákona. Současně deklaruje, že cílem není kompromis a tedy zastavení se v půli cesty, ale vrácení plné hodnoty lidskému životu a tedy naprostá eliminace potratů.

POCHOD PRO ŽIVOT 2001

V sobotu 24. března 2001 bychom rádi zorganizovali v Praze Pochod pro život ze Staroměstského náměstí k Poslanecké sněmovně. Myšlenku na obnovení této formy demonstrace v nás oživilo i spontánní volání po pochodu při diskusi v PSP ČR (viz. str. 19). Smyslem pochodu je projevení veřejné podpory těm nejslabším v naší společnosti, jejichž životů si dnes tak málo vážíme. Dále bychom rádi povzbudili lidi veřejně činné, aby našli dostatek odvahy bránit slabé. Jako na každé demonstraci je nutné aktivní zapojení každého, kdo jen trochu může. Proto prosíme, abyste se ozvali ti, kteří by chtěli ve své oblasti pomoci s informováním sousedů, vylepením plakátů apod.; ti, kteří by chtěli přímo při pochodu aktivněji pomáhat (zejména rozdávání letáků). Den 24.3. jsme zvolili proto, že se v některých zemích jedná o oficiální Den nenarozených dětí (25.3.). ČBK v letošním roce vyhlásila tento den mj. také jako den nenarozených dětí. Poslanec JUDr. Ing. Jiří Karas by rád v PSP ČR inicioval návrh, aby tento den byl i v České republice Dnem nenarozených dětí. Podrobnější informace o této akci zveřejníme v příštím čísle. Nyní Vás informujeme z toho důvodu, abyste si mohli s dostatečným předstihem tento jarní sobotní den rezervovat.

za redakci Radim a Kateřina Ucháčovi

*Jak je krásné vidět na horách nohy posla,
který přináší radostnou zprávu, který zvěstuje
pokoj, hlásá blaho a oznamuje spásu,
který praví Siónu: „Bůh tvůj kraluje!“*

*Radujte se a jásejte vespolek, jeruzalémské
trosky, nebo Hospodin utěšil svůj lid,
vykoupil Jeruzalém.*

(Iz 52; 7, 9)

Požehnané svátky narození našeho Spasitele
vám všem přeje

Hnutí Pro život ČR

A □ SRDCE ZVONŮ ROZHOUPOU I SRDCE LIDÍ

MUDr. František Matušina

Pro nesmělých začátcích a povzbuzení pastýřskými listy našich biskupů se během posledních let na řadě míst již stalo tradicí zapojit se do mezinárodních snah a 28.12. v den Mláďátek betlémských vyburcovat okolní společnost z lethargie.

Po celém světě v tento den probíhají různou formou akce na obranu lidského života od modlitebních shromáždění přes světelné průvody po tzv. záchranné akce a demonstrace před potratovými klinikami. K umocnění omezených prostředků aktivistů Pro život jsou používány různé happenings a zvukové signály od nahrávek pláče dětí po troubení klaksonů sympatizantů v určitý čas nebo tam, kde spolupracují i církevní instituce, zvony umíráčku nebo všech zvonů.

V našich podmínkách, kdy zvláště na hroučícím se důchodovém systému už citelně postrádáme těch více než tři milionů pracovníků aktivního věku, kteří se od doby legalizace potratů u nás nemohli z různých často malicherných důvodů narodit, se šíří akce na ochranu lidského života zejména díky aktivitám agilních lidí, kteří vidí dále než do své peněženky a kterým není lhostejná budoucnost našich dětí respektive našeho národa a lidstva obecně. Podle místních možností jsou jimi pokud možno i mimo kostely připravovány vývěsky, podporující pozitivní postoje k lidskému životu, k rodině a vybízející k zodpovědnosti za celou společnost.

Některým se podařilo uplatnit takto zaměřené materiály i v regionálním tisku či v místních rozhlasových relacích. Optimální pak je, když po dohodě s duchovními správci 28.12. v

období nejtěžší hodiny Páně mezi 14-15 hodinou za zvuku zvonů jsou okolojdoucím předávány informační materiály vysvětlující proč se zvoní.

Organický vztah mezi Kristem - bezbranným dítětem a Kristem - Pánem života poskytuje širokou škálu námětů pro působivé vysvětlení významu zvonění. I ti, kdo se jinak o vážnější témata nezajímají se tak nenásilně mohou seznámit s myšlenkami a názory, které k nim běžně různé bariéry a předsudky zejména v hromadně sdělovacích prostředcích prostě nepustí, i když se to týká takových hodnot, jako je lidský život. Navíc i blízký svátek Svaté rodiny je další inspirací a příležitostí ve vánoční době nabídnout k úvaze myšlenky encykliky Evangelium Vitae. Letošní jubilejní rok bohužel přinesl celou řadu problémů nejen ve světě - viz. šířící se snahy o legalizaci klonování, aféry s prodejem dětských orgánů či uzákonění registrovaného partnerství a euthanasie v Holandsku - ale i u nás.

Pokud tedy máte možnost i u vás uskutečnit některou z výše uvedených forem připomínky ochrany lidského života, využijte ji co nejlépe.

Pro případnou distribuci letáčků pro veřejnost můžete využít nabídky dodání letáku „Kronika života“ (a dalších; k dispozici na adrese redakce) nebo si namnožit přiložený leták „Komu zvoní hrana“, které pro lokality, kde zatím ještě distribuovány nebyly, lze objednat na adrese HLI-CS, Zázmolí 9, 622 00 Brno nebo dohodnout dodání na e-mailové adrese hlics@atlas.cz.

ZAMYŠLENÍ

k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte Zdeňka Rybová

Přesně před 370 dní, tj. o něco málo více než před rokem, jsme se zde sešli při vyhlásování Deklarace práv počatého dítěte. Tak bylo zaseto semínko dobra, ze kterého chceme těžit úrodu i nadále.

Vize, kterou máme nyní před sebou, se může jevit jako utopická.

Známe své často omezené možnosti, víme, jaký je stav morálního povědomí naší společnosti a tušíme vliv masmédií, které si již propotratoví lidři stačili koupit. Přesto tady všichni znovu svou přítomností a veškerou prací, kterou máme v duchu Deklarace za sebou, vyjadřujeme svá jasná stanoviska. Ta dokazují, že odhodlanost a statečnost nás všech, kteří jsme u zrodu Deklarace stáli, vyrůstá z pevných kořenů.

Zní to příliš sebevědomě? Přemýšlela jsem, zda a jak se vám mám svěřit s tímto svým sebevědomým pocitem. Je to pocit, který přichází ve chvíli, kdy zjistím, že se někomu z těch, kteří se snaží pomáhat překonávat předsudky, jenž se staví do cesty života nenarozených dětí, podařilo zachránit třeba jen jediný maličký život. Naplňuje mne to obrovským pocitem vděčnosti i pokory zároveň, pocitem, že naše bytí chabá, ale upřímně vynaložená snaha pomoci přinesla své ovoce, a pocitem obdivu a ohromné síly jít zase dále. A tohle všechno shrnuji do toho zmíněného pocitu sebevědomí, který by si žádný aktivista pro-život neměl nechat vzít.

Všichni asi cítíme, čím zavání pojmy, se kterými operují ti, kteří chtějí své přijmy a ideály přizívat distribucí „práva na potrat“ na úkor zabitého člověka, „práva na výlučně zdravé děti“ v duchu přesně cílené selekce či „práva na svobodu volby“ na úkor žaláře lidského svědomí, které není tak lehké oklamat. Vidíme a často pracujeme s lidmi, kteří se stali otroky těchto laciných frází. Zmíněná hesla se dokáží hluboce podepsat na každé společnosti, která je přijme za své. Negují pak veškerý potenciál dobra, které je zde schopen člověk pomocí obětí, důvěry, pokory a sebeovládání vytvořit.

Lidé, kteří se na nás obracejí s prosbou o pomoc a touží spolu s námi poznat to velké tajemství nevyčerpatelného zdroje síly, která je ukryta v pokorném a trpělivém člověku, nás potřebují. My to víme. Jsme tu právě pro ně – pro všechny maminky, které jsou zaskočeny odmítáním rodiny, partnerů, manželů nebo údivem lékařů nad tím, že si „to“ chtějí (a□ už z jakéhokoliv – pro ně nepochopitelného – důvodu) nechat.

Víme, co je naší povinností, co je naším posláním a co se od nás očekává. Každý sice jdeme jinou cestou, ale za týmž cílem. Pro ten společný cíl je ale možná vzájemná podpora a spolupráce. Za tu dosavadní i budoucí vám chci nyní poděkovat.

POZDRAV

k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte **Mons. Karel Otčenášek**

Musím vám znovu - jako před rokem - připomenout, že jsem jen takový obyčejný venkovský farář a ještě už dávno emeritus. Ale protože jde o záležitost všelidskou, chtěl bych přispět k probuzení citlivosti svědomí, které je tak často otupováno či záměrně uspáváno.

Když se někdy v noci ozve signál „hoří“, může na to někdo reagovat tak, že si pomyslí: „Co tě nepálí, nehas.“ - to je velmi nekřesťanské přísloví - a: „Je to někde daleko a to se mě netýká,“ přetáhne si peřinu přes hlavu a spí dál. Jiný ale vyběhne a snaží se pomáhat. A dobrovolní hasiči, ti se co nejrychleji ozbrojí a jsou hotovi nasadit i svůj život, aby zachránili životy a majetek svých spoluobčanů. Příklad sobectví a příklad solidarity a lásky.

Právě v té věci, o které zde dnes budeme hovořit, se rozleze sobectví jako mor. Je to hlavní příčinou, proč se tisícům dětí brání vůbec se narodit, upírá se jim to nejzákladnější právo, právo na život. Je chvályhodné, že vy, přátelé, chcete i nadále pomáhat k ozdravení. Vytrvejte, prosím. Jsem přesvědčen, že toto likvidování dětí před narozením, nazývané přerušением těhotenství, bude jednou v budoucnu všemi odsouzeno jako hanba lidstva.

V 50. letech jsem byl odsouzen jako velezrádce na třináct let vězení. Mnozí spolumuklové měli ještě těžší tresty. A kolik jich bylo popraveno. Dnes se to považuje za něco, zač se všichni stydíme. I ztráta tolika dětských životů bude jednou pojmenována pravým jménem. Je ovšem pravda - je třeba jinak hodnotit, když se žena nedokáže

v nečekané situaci zorientovat, neví si rady v těžkostech, kterých se hrozí, a podlehne nátlaku poměrů či svého okolí. Upřímnou lítostí může ovšem každý hřích dosáhnout odpuštění u Boha i u lidí. Tak i tato velká vina. Ale dopředu je třeba udělat všechno mravně dovolené pro to, aby k němu nemuselo dojít.

Znáte mne, a už víte, že téma univerzálního spřátelování všech se všemi a s trojediným Bohem se za půl století mé biskupské služby stalo mým životním heslem ba životem. Tady však jde také o jakousi rodinnou, všelidsko-Boží zodpovědnost všech za všechny. Nejen abychom jednali tak mile přátelsky. Spoluodpovědnost všech za všechny. Každý člověk, který má v úctě principy života, může samozřejmě bránit třeba i heroicky život od

samého početi. Ale věřící, hlavně křesťan, a tím spíš pro papežovy výmluvné apely otevřený katolík, by se měl zvlášť plamenně a nepřetržitě přičiňovat s tím nejširším záběrem o předcházení těch smutných skutků.

Uslyšíte zde odborné referáty, proto se mohu omezit jen na motivaci, ale hlubokou a mocnou, služby a obrany života, a to právě těch nejvíce bezbranných. Vždy věčně zůstanou v platnosti slova: „Co jste učinili jednomu z těchto mých nejposlednějších bratří, mně jste učinili. A já vás odměním.“ To zaslíbil sám Pán, vtělený Syn Boží a Syn Panny Marie, narozený právě před dvěma tisíci lety v Betlémě.

Obracím se o pomoc k Duchu sv., od jehož katedrály v Hradci Králové - je skoro jediná jako katedrála,

biskupský kostel na světě, odkud jsem k vám přišel - o němž jedna a půl miliardy věřících v Krédu vyznává, že je Bůh, dárce života. Kéž otevře oči i uši a hlavně srdce nejen nás zde přítomných, ale i těch, kdo nás nechápou, naši snahu neuznávají a snad i nás za naši iniciativu zesměšňují a odsuzují.

A vám přátelé děkuji také já za vaši statečnost, moudrost, lásku a univerzální Kristovskou přátelskost nejen v těchto chvílích tohoto našeho setkání. Máme příklad v papeži Janu Pavlu II. Pán žehnej a odplať všem, kdo nejsou lhotejní.

Dovolte teď, abych se obrátil modlitbou světově známou na Boha, Otce náš všech, narozených i nenarozených. Otče náš...

POZDRAV

k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte **Mons. Andreas Laun**

S velkou radostí jsem přijal vaše pozvání do Prahy, tohoto podivuhodného města, abych vás pozdravil při příležitosti 1. výročí „Deklarace práv počatého dítěte“.

Pozorně jsem si Deklaraci přečetl. Pravděpodobně věta v článku 10 je jádrem celé Deklarace. Tam totiž stojí: „Veřejnost má právo být pravdivě a úplně informována o jedinečné hodnotě každého lidského života od okamžiku početi až po přirozenou smrt...“

To je ono: Jen na základě této „jedinečné hodnoty každého lidského života“ má člověk všechna práva, která Deklarace pojmenovává. Vlastně se nabízí otázka: Na čem se zakládá tato „jedinečná hodnota“?

Odpověď zní: V člověku jako věrném obrazu Boha! Jan Pavel II. se odvolává na II. Vatikánský koncil a v encyklice „Evangelium vitae“ vysvětluje: Bez Boha lze těžko pochopit člověka. Nemůžeme již vysvětlit, proč člověk je něco jiného než jen nějaký organizmus. Bez Boha se člověk stává „věcí“, ztrácí důstojnost, jak ji označuje velká židovsko-křesťanská tradice. Proto je odpad od Boha nejhlubším důvodem pro pohrdání právem na život, které dnes zažíváme všude na světě.

Naopak: Když má člověk nesmrtelnou, osobní duši a tím je věrným obrazem Boha, je obklopen světlem tajemné důstojnosti, od níž se odvíjí všechna jeho práva – práva, která jsou vyjmenována ve vaší Deklaraci.

Náš post-křesťanský svět je materialistický a to je důvodem k největší starosti: Když se v praxi prosadí následky tohoto materialismu, životem bude pohrdáno jako za komunismu nebo národního socialismu - nacismu. Potrat, výzkum na embryích a eutanázie již jsou v této strašlivé logice přítomny. Na otázku, proč se rozpadl Sovětský svaz, chytře odpověděli dva na sobě nezávislí ruští vědci: protože náš obraz člověka byl špatný.

Ale tento post-křesťanský svět je také nelogický způsobem, který nám dává naději: Uznává totiž nezpochybnitelná lidská práva, i když ztratil jejich odůvodnění. V tomto nezapominání leží naděje.

Protože kdo uznává lidská práva, implicitně také uznal, že člověk je něco víc než jen zvíře. Nevědomě zde leží uznání člověka jako věrného obrazu Boha a uznání Boha.

Pro budoucnost je důležité neúnavně hlásat židovsko-křesťanský obraz člověka. Od Otty von Habsburka jsem nedávno slyšel následující příběh: Když byl tázán, co by stálo v „misijním prohlášení“ rodiny Habsburků, citoval Karla V. a odpověděl: „Orbis Europaeus Christianus“. Já bych řekl: „Christianus“ je „Orbis“, když člověk bude uznán jako věrný obraz Boha – a to „Europaeus“ bych vyškrtl: Nejen „Orbis Europaeus“, ale „Orbis Totius Mundi“, celý svět je povolán být „Christianus“! Naše „misijní prohlášení“ musí znít: „Orbis Christianus“. Jen pak bude svět lidský a lidským zůstane.

Hlásat křesťanský obraz člověka znamená: „ukázat“ lidem jítrenku světla, které je obklopuje. Hodnoty,

říká velký katolický filozof Dietrich von Hildebrand, nemůžeme „dokázat“ důsledky. Musíme je ukázat druhým, musíme je vést do „světelného kruhu hodnot“. K tomu bych rád na závěr vyprávěl příběh Martina Bubera:

„Rabín Baalšem povolal Sammaela, pána démonů, aby jej požádal o potřebnou službu. Ten na něj vyjel: Jak se odvažuješ mne volat? ... Baalšem poručil obnažit studentům čela. Tu viděl Sammael na každém čele obraz, podle nějž Bůh stvořil člověka. Udělal, co po něm bylo žádáno. Dříve než odešel, řekl: Synové živého Boha, dovolte mi ještě chvíli postát a pozorovat vaše čela.“

Když odhalíme „obraz, podle nějž Bůh stvořil člověka“, budou uznána práva, která jsou vyjmenována ve vaší „Deklaraci práv počatého dítěte“. Bez lesku tohoto Božího znamení je to vlastně nemožné.

Přeji vaší Deklaraci, aby se na ni myslelo a oslavovala se nejen dnes – po roce – ale také za 10 a 100 let.

NESMÍME ZŮSTAT V POLOVINĚ CESTY
k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte
JUDr. Ing. Jiří Karas

Sešli jsme se, protože ve středu uplynul právě jeden rok od události, která měla velký význam – od vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte. Dovolte mi, abych se při této příležitosti připojil k upřímnému přivítání mnoha významných lidí, z nichž někteří nejen přijali pozvání k dnešnímu setkání, ale také na našem odborném semináři vystoupí. Já se v úvodu pokusím jen krátce zrekapitulovat, co se za rok od vzniku deklarace stalo ve prospěch nenarozených a jaké jsou perspektivy úsilí o jejich záchranu.

Jaké měla deklarace cíle a jak se je podařilo naplnit? Především měla vnést nový impuls do zbahnělého ticha kolem holocaustu nenarozených, který pokračuje i 10 let po obnovení svobody v naší zemi. To se částečně podařilo: svědčí o tom desítky mediálních reakcí, z nichž mohu vybrat třeba pořady České televize „Na hraně“ a „Kotel“. Myslím, že to nenarození v těchto pořadech ne-li vyhráli, tedy jistě neprohráli. Jiná věc ovšem je, nakolik mělo příznivé vyznění takových pořadů pozitivní dopady i do veřejného mínění, na legislativní orgány a státní správu.

Dále jsme vyhlášením Deklarace práv počatého dítěte sledovali navrácení úcty k životu na její místo v přirozeném žebříčku hodnot. Samotnou deklaraci během několika prvních měsíců podepsalo několik tisíc občanů,

55 organizací a 250 osobností veřejného života. Mezi organizacemi je 19 dětských a humanitárních, pět náboženských, čtyři sportovní a 20 politických – převážně s hlavičkou KDU-ČSL. Z veřejně činných osobností je to 37 politiků – z toho 22 poslanců a osm senátorů, 53 pedagogů, 34 lékařů, 23 vědců, 20 kulturních a uměleckých pracovníků, 13 novinářů a 44 duchovních osob. Co znamená, když zásady deklarace berou za své učitelé, duchovní, umělci, novináři, lékaři a vědci, nemusím příliš zdůrazňovat. Jistě to je ve prospěch rozšíření myšlenky ochrany počatého života do široké veřejnosti.

A konečně třetím a nejmambicióznějším cílem deklarace bylo a je uvedení právního řádu do souladu s Listinou základních práv a svobod, která je součástí české ústavy. Tady je potřeba

si uvědomit, co znamená, když text deklarace podpořilo jen 30 zákonodárců z 281 členného sboru. K prosazení zásad deklarace do právního řádu byla zvolena forma petice. Ta žádala Poslaneckou sněmovnu o změnu schizofrenického právního stavu - kdy podle listiny práv a svobod máme nenarozené děti chránit a podle potratového zákona z r. 1986 je bez omezení hubíme. Petici podepsalo ve třech vlnách na 20 tisíc občanů ČR. Petiční archy byly předány v dubnu, říjnu a listopadu petičnímu výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Výbor postoupil prvních pět tisíc petic s deklarací třem ministrům české vlády - zdravotnictví, spravedlnosti a práce a sociálních věcí.

Jaká byla odezva na těchto třech ministerstvech? Musím bohužel konstatovat, že očekávaná, ale zároveň i šokující. Dalo se čekat, že vláda se bude chtít nepohodlnému tématu zvláště před volbami všemi cestami vyhnout. Pan ministr práce a místopředseda vlády Vladimír Špidla toto tušení naplnil, když deklaraci označil za „etickou výzvu“, o níž se nemůže opřít „jakákoliv úprava současného právního řádu“. Ministři zdravotnictví a spravedlnosti - Bohumil Fišer a Otakar Motejl - však neváhali proti počatým dětem použít argumenty zločineckých mozků totalitních režimů.

Mexický biskup Felipe Arizmendi nedávno přirovnal zákonodárce své země podporující potraty k „novým Hitlerům, kteří zabíjejí a myslí si, že tak činí pro dobro žen“. Co by řekl našim ministrům zdravotnictví a spravedlnosti, kteří počaté dítě, dokud se nenarodí živé, vůbec za člověka a tudíž za subjekt práva nepovažují?

Podle názoru ministra Fišera je prý dokonce nutné „setrvat na klasickém

stanovisku, že lidský zárodek v těle mateřském je součástí těla matčina“ - toto je doslovná citace z jeho písemného vyjádření! Z jakého klasika pan doktor medicíny asi čerpal - z Josefa Stalina, Adolfa Hitlera nebo doktora Mengeleho? Zdá se, že tady přirovnání k ideologiím masových vrahů přesně sedí. Tím absurdnější je, že se někdo s tak nelidským názorem na počaté dítě může stát ministrem vlády demokratického státu v civilizované Evropě na sklonku 20. století!

Zahanbující pro úroveň civilizovaného člověka bylo i jednání petičního výboru 5. října t.r. Neslo se totiž v duchu zmíněných ministerských vyjádření a vyznačovalo se až výsměšným nepochopením toho, že občané žádají o záchranu životů počatých dětí. Petiční výbor po nekonstruktivní diskusi uzavřel jednání bez přijetí jakéhokoli usnesení. Je hanbou, že kromě poslance Pavla Tollnera, který trval na uvedení právní normy nižší síly do souladu s listinou práv a svobod, nikdo z tohoto výboru začlenění zásad deklarace do našeho právního řádu nepodpořil.

Deklarace vyvolala i otevřeně nepřátelskou kampaň. Například pan doktor Radim Uzel, známý propagátor potratů, pornografie a předseda tzv. Společnosti pro plánované rodičovství prohlásil, že jde o mezinárodní „spiknutí proti reprodukčním právním“. Samozřejmě, že reprodukčním právem podle jeho zvráceného uvažování je právě potrat. Pod patronátem špiček sociální demokracie Uzlova společnost uspořádala v této sněmovně seminář, kde vyhlásovatelé deklarace byli prezentováni jako katoličtí tmáři a lháři, a kde potrat byl vydáván za způsob plánování rodičovství.

Když v reakcích na přesvědčovací a nenásilnou formu deklarace slyšíme tyto nehorázné útoky proti zdravému rozumu, když vidíme, jak zastánci „kultury smrti“ drze a bez slitování propagují další vraždění počatých dětí, pak musíme konstatovat, že určitá etapa spěje ke svému konci. Že i naše 10 let zkoušená trpělivost musí mít své meze. Myslí-li si někdo, že budeme jen donekonečna prosit, pak se mýlí. Dvacet tisíc občanů, kteří podepsali petice za práva nenarozených, to už je nějaká síla. Nemusí být daleko čas, kdy tito lidé vyjádří svůj názor jiným způsobem.

Existují samozřejmě i signály pro život nenarozených pozitivnější a nadějnější. Ministerstvo práce a sociálních věcí zvažuje zvýšení porodného, což může přispět ke snížení potratovosti ze sociálních důvodů. Ministr Špidla v této věci přislíbil posoudit můj návrh na dvojnásobné zvýšení uvažované částky, to znamená zvýšení porodného ne o 1.600, ale o 3.200 Kč. Další dobrou zprávou je připravované zavedení institutu anonymního porodu a souhlasu k osvojení dítěte před narozením.

Za svou osobu jsem přislíbil podat

návrh jednoduché novely zákona o tzv. umělém přerušení těhotenství. Měla by spočívat ve třech základních bodech: zkrácení limitu pro potrat z dnešních 12 na 10 týdnů, povinný souhlas otce a u mladistvých souhlas rodičů. V rezervě jsou i další verze novely, obsahující buď úplný zákaz anebo nejprísrnější omezení potratů nad 24 týdnů. To jsou jen první vlaštovky na cestě k navrácení všech lidských práv počatým dětem. Nepočítejme s tím, že se průlom do pořádku ještě totalitní potratové legislativy zdaří na první pokus. Zdá se evidentní, že přesvědčovací akce bude potřeba kombinovat s veřejnými. Proto vážně zvažujeme vyhlášení 25. března Dnem nenarozených dětí. Měl by to být den vhodný pro přímé akce, třeba i masové, den pro obnovu a rozšíření Pochodu pro život.

Před rokem vyhlášená deklarace začala tedy kypřit půdu. Obrovský kus práce pro změnu většinového názoru je stále před námi, zvláště při výchově mladé generace. Byl bych rád, kdyby naše dnešní setkání v tomto smyslu přispělo k objasnění našich možností a k vypracování společné strategie. Rozhodně nesmíme zůstat v polovině cesty. Byla by to zrada na nevinných a bezmocných lidských životech.

PODPORA

Ing. Jan Kasal

Mezi pozvanými na toto setkání byl i předseda KDU-ČSL Ing. Jiří Kasal. Bohužel se nemohl dostavit a svou podporu zaslal písemně.

Vážené dámy, vážení pánové,

pozvání na vaše setkání k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte mě velice potěšila. Vážím si vašeho úsilí o záchranu nenarozených životů a věřím, že společnými silami se podaří dosáhnout přijatelnějšího stavu jak ve výchově mladé generace, tak při osvětové práci na veřejnosti a v úsilí o lepší sociální podmínky pro nastávající matky.

Je mi líto, že se dnešního semináře osobně nemohu zúčastnit, ale přeji vaši práci plný zdrav.

Ing. Jan Kasal

DOSTUPNÉ POZNATKY O POČÁTKU LIDSKÉHO ŽIVOTA *k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte* **Doc. MUDr. Petr Hach, Csc.**

Mám-li hovořit o počátku lidského života v současném stavu poznání v biologii, musím se zmínit o některých zásadních změnách, které se odehrály v chápání a výkladu některých tradičních pojmů, které přímo souvisí s předmětem mého sdělení.

Biologie jako věda o životě a o živých organismech prošla jako mnoho dalších oborů vědeckého bádání v 150 letech skutečně revolučním vývojem. Jako jeden z mála oborů má ale jasno o tom, kdy nastala nejpodstatnější změna, která postavila výzkum i výklad poznatých jevů na principiálně nové základy. O biologii a jejím dalším vývoji rozhodly dva rozsahem skromné články uveřejněné v prestižním britském vědeckém časopisu Nature v květnu 1953 dvojicí autorů James Dewey Watson a Francis Crick. V těchto článcích byla vysvětlena struktura molekul nukleových kyselin, zásady jejich replikace a nastíněna úloha, kterou hrají v přenosu dědičné informace.

Od tohoto převratného okamžiku se začala psát nová kapitola biologie, která již není odkázána na pouhé odhadování určitých skutečností podle vnějších detailů, ale která může vykládat jevy a skutečnosti podle jejich skutečné podstaty. Tak se mění i výklad některých běžně používaných pojmů, jako je druh, individuum, apod.

Člověk jako součást živé přírody byl popisován jako subjekt s „lidskými rysy“ a velice mnoho úsilí bylo vynaloženo na to, aby popis těchto

lidských rysů byl co nejvýstižnější. Vyžadovalo to těsnou spolupráci psychologů, filosofů, ideologů, i teologů ale už méně biologů, kde prim hráli hlavně antropologové, protože hlavním zájmem byla definice člověka stojícího mimo ostatní příslušníky živé přírody a pokud bylo možné použít nějaké srovnání s ostatními organismy, pak se pozornost upínala ke struktuře a trochu i k funkčním vlastnostem lidského organismu, kterým se ale nepřipisoval zásadní význam při rozhodování o lidských rysech. Spolu s tím, jak zrále poznání, přesunulo se těžiště charakteristiky člověka k biologii a dnes biologie charakterisuje člověka jako živý

organismus jeho genetikou vybavou charakterizovatelnou počtem a kvalitami chromosomů obsažených v jádře každé jeho buňky. Vlastnosti dříve rozhodující, které jsou výsledkem uplatnění genetické informace v osobním vývoji, je možné považovat za nepodstatné, protože jsou odvozené od těch

hlavních.

Podle této definice je člověk charakterisován 42 páry chromosomů párových a dvěma chromosomy pohlavními, jejichž kombinace určuje pohlaví každého jedince. Chromosomy je možné si představit s rizikem plynoucím z každého připodobnění, jako jakési sloupce nebo řetězce molekul nukleových kyselin uspořádaných podle určitých vnitřních zákonitostí do tzv. genů. Soubor genů pak tvoří tzv. genetický kód člověka.

Je-li charakterisován člověk jako organismus s určitou typickou strukturou molekul nukleových kyselin uspořádaných v chromosomech, jak je možné charakterisovat lidskou individualitu? I pro tento nesnadný úkol nabízí podklady moderní biologie. Se všemi risiky zjednodušení můžeme chápat chromosomy jako šňůru navlečených korálků, které mají definovanou strukturu, velikost a tvar, ale mohou se lišit např. barvou nebo pestrostí vzorku na povrchu. Protože každý i nejjemnější rozdíl má odezvu v organismu, jsou tyto detailní odchylky zdrojem variability jednotlivých jedinců při zachování druhové jednoty. Každý z nás má svou vlastní kombinaci, která se v celkovém stavu projevuje individuálními vlastnostmi počínaje povrchovými vlastnostmi buněčné membrány, antigenní struktury tkání, nebo individuálními odchylkami v metabolismu různých látek a konče tělesným rozvojem a psychickými a osobnostními vlohami. Tato mosaika charakterisující každé individuum vzniká při tzv. redukčním dělení, kdy se párové chromosomy okolo sebe obtáčejí a vyměňují si své úseky – na každé šňůře korálků tak vzniká jiný, neopakovatelný vzorek zajišťující individualitu jedince. To je posíleno tím, že při vývoji a řízení životních procesů nejsou zapojeny všechny chromosomy stejně, ale většinou jen jeden z páru, ale dodnes nevíme který a proč. Čte si tedy organismus svou řídicí informaci tu z otcovského chromosomu, tu z matčina – a tím se jen zvyšuje možnost kombinací a zajišťuje neopakovatelnost každého jedince. Je tedy lidský jedinec charakterisován jako člověk svou obecnou genetickou výbavou a jako individuum detailním vybavením

molekulami nukleových kyselin využívajícím celé variační šíře jejich odchylek propůjčujících jedincům jejich individuální vlastnosti.

Vycházejí z těchto skutečností mohou konečně přistoupit k zodpovězení otázek, které obsahuje titul mého sdělení.

Kdy začíná život nové lidské bytosti?

Každý organismus, lidský nevyjímaje, má svůj počátek tehdy, kdy vznikne základ, který obsahuje veškeré potřebné informace pro průběh všech životních funkcí i pro detailní řízení jednotlivých vývojových postupů potřebných pro vývoj a životní běh daného organismu. Tyto informace dostává každý organismus v plnosti, která není v přirozeném běhu událostí nikdy doplněna nebo obměněna, v okamžiku spojení obou pohlavních buněk, tedy **při oplození neboli početí**. Tímto okamžikem počíná uspořádaný a detailně řízený proces čtení genetické informace vedoucí k vývoji nového jedince druhu *Homo sapiens sapiens*. Individuální vlastnosti dané neopakovatelnou mosaikou v detailech se lišících molekul nukleových kyselin skládajících celkový obraz genetické informace **vznikají ve stejném okamžiku**. Charakterisuje individuální vlastnosti takto vzniklého jedince jak po stránce strukturální a funkční, tak po stránce nadání a osobnostních vlastností.

Pro mne jako pro biologa není možné souhlasit s tím, že by oplozené vajíčko nemělo lidské rysy, nebo nebylo možné je chápat jako lidské individuum, protože má, jak jsem uvedl, od okamžiku oplození všechny charakteristiky dospělého jedince, i když jen v podobě jakési potence nebo určitého předpokladu. Jde jen o to, dostane-li šanci, aby své vlohy mohlo v plnosti využít.

BIOETIKA A KLONOVÁNÍ LIDSKÝCH KMENOVÝCH EMBRYONÁLNÍCH BUNĚK

k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte

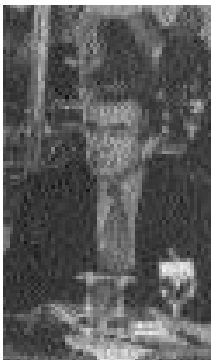
Prof. MUDr. Josef Syka, DrSc.

V poslední době se do nebývale velkých rozměrů rozproudila diskuse na stránkách světového tisku, a to nejen odborného, o etických problémech spojených s klonováním a v poslední době specificky o etických problémech využití lidských kmenových embryonálních buněk.

V čem spočívá problematika klonování lidských embryonálních kmenových buněk? Ve velmi časně fázi embryonálního vývoje existují nediferencované kmenové buňky, jejichž další vývoj je možné v laboratoři ovlivnit. Je možné ovlivnit přeměnu těchto nediferencovaných kmenových buněk ve specifické buňky nervové, krevní, svalové a další, a tím vytvořit tkáňovou kulturu, kterou bychom mohli použít pro léčbu nemocných. Nabízí se příklad parkinsonismu, který je v posledních letech léčen v některých státech transplantací embryonální nervové tkáně do mozku pacientů, trpících touto chorobou. Tkáň je v tomto případě získána z potracených embryí v relativně pozdním stádiu embryonálního vývoje, to znamená asi v šestém až osmém týdnu. K úspěšné léčbě je třeba nervové tkáně z několika embryí, aby vznikla tkáň schopná nahradit dopaminergní nervové buňky, které jsou v případě parkinsonismu nefunkční. Úspěšnost metody však není vysoká. Transplantace dopaminergních nervových buněk vypěstovaných *in vitro* z embryonálních kmenových buněk by mohla zřejmě

přinést mnohem lepší terapeutické výsledky a vyléčit dnes mnohdy nevléčitelně nemocného pacienta. Podobně lze očekávat úspěšné využití terapeutických postupů, založených na kmenových embryonálních buňkách i u jiných onemocnění, např. amyotrofické laterální sklerózy či diabetu. Zde se však pohybujeme na úrovni pracovních hypotéz, neboť pokusy směřující k takovým cílům jsou na samotném začátku.

Jaký je princip procesu klonování za účelem vytvoření embryonálních kmenových buněk? Ke klonování se použije oocyt, vajíčko ženy. Z vajíčka se vyjme vlastní jádro a dodá se do něj jádro buňky člověka, kterého chceme léčit. Jádro může pocházet například z jeho kožní buňky, protože bylo prokázáno, že prakticky všechny somatické buňky mají identická jádra a obsahují celou genetickou informaci uloženou v DNA. Zárůdečná buňka s novým jádrem se dále dělí a vytvoří tzv. blastocystu, která se skládá z obalu - trofoblastu, z něhož později vzniká placenta, a z vnitřního embryoblastu. Z embryoblastu se získávají embryonální kmenové buňky. V této fázi ještě nejsou diferencované, proto se nazývají buňky kmenové. Pomocí diferencčních faktorů lze ovlivnit další vývoj této nediferencované kmenové buňky. V praxi by to znamenalo, že by bylo možné z kmenové buňky vytvořit jakoukoli potřebnou buňčnou tkáň, třeba i tkáň srdečního svalu či ledviny.

V principu by bylo možné vypěstovat celé orgány *in vitro*, a tudíž překonat problémy spojené s hledáním dárců lidských orgánů pro transplantace. Ale to je skutečně ještě velmi vzdálená perspektiva, v této chvíli nepodložená výsledky vědeckého bádání. V bližší budoucnosti by takový postup, spočívající v transplantaci řízeně vypěstovaných tkáňových kultur, mohl napomoci léčení již zmíněné Parkinsonovy nemoci či cukrovky, ale i závažných míšních lézí. Klonováním by embryo mělo být zbaveno původní DNA tím, že se v první fázi odstraní jádro. Nově vzniklá buněčná tkáň by měla obsahovat jen DNA jádra somatické buňky nemocného jedince. To znamená, že by se do značné míry odstranil problém imunity organismu, na který se dnes naráží nejen při léčbě řady chorob, ale také při transplantacích lidských orgánů, protože jejich buňky pocházejí od jiného jedince. Pro výzkumné účely by bylo možné využít v první fázi spermií aktivovaná vajíčka, tzn. embrya, která jsou dnes uchovávána v poměrně velkém počtu na pracovištích, kde se provádí *in vitro* fertilizace.

Ukazuje se ale také, že i v dospělém organismu existují kmenové nediferencované buňky, které lze použít pro podobné účely, to znamená k vytvoření buněčné linie pro léčbu některých zatím nevyléčitelných chorob. Kmenových buněk je mnoho například v kostní dřeni. Velkým překvapením pro vědecký svět v posledních letech bylo zjištění, že kmenové buňky existují i v dospělém mozku. Ještě nedávno platilo téměř jako dogma, že člověk se narodí s určitým počtem neuronů a ty že postupně ubývají a už se nikdy nenahrazují. Nyní už je jasné, že existují minimálně dvě oblasti v mozku - hipokampus a čichový orgán, přesněji řečeno čichové nervové

buňky, kde vznikají nové kmenové buňky, které se neustále obnovují a tudíž je jich možné využít k vytvoření buněčné linie. Tyto dospělé kmenové buňky poskytují alternativní řešení pro léčbu založenou na embryonálních kmenových buňkách, která naráží v četných zemích na vážné etické problémy. Pokusy s klonováním buněk dospělých nenaráží na odpor. Odpůrci klonování nejsou ani proti využití spontánně potracených embryí v lékařském výzkumu. Podle jejich názoru to není zásahem omezujícím svobodu člověka. Nekritizují ani použití kmenových buněk z pupečníkové tkáně, která, jak uznávají, se při porodu stejně zničí. Problém začíná u postupu, kdy se využije původní embryon a přenese se jiné jádro ze somatické buňky do buňky embrya a dále se získají naznačeným způsobem potřebné kmenové buňky. Tím dochází ve skutečnosti k likvidaci embrya. Je třeba si však uvědomit, že v souvislosti s asistovanou reprodukcí vzniká množství embryí, z nichž se využije jen malá část. A je otázkou etiky, zda využít či nevyužít za účelem výzkumu nadbytku embryí, která jsou podle platných zákonů uložena na pracovištích, kde se provádí *in vitro* fertilizace. Pro mnohé představitele náboženských a filosofických směrů se v tomto případě jedná o zabití člověka. Ve skutečnosti v mnoha zemích vyspělého západního světa dnes legislativa neumožňuje klonování lidských embryonálních kmenových buněk. Například ve Spojených státech byly teprve v poslední době povoleny pokusy s lidskými kmenovými embryonálními buňkami, financované z prostředků Národního ústavu zdraví, ale za předpokladu, že se již jedná o kmenové embryonální buňky, vytvořené ze soukromých zdrojů. Pouze vláda Velké Británie předložila v

poslední době parlamentu návrh, aby klonování lidských embryonálních buněk za účelem rozvinutí nových léčebných procesů bylo povoleno. Současně však navrhla, aby proces klonování probíhal pouze za předpokladu splnění mnoha přísných podmínek. Předpokládá se nutnost získání licence pro výzkum embryonálních kmenových buněk, kterou by uděloval k tomu zřízený orgán a nutnost souhlasu dárce vajíčka a spermatu, z něhož vznikne embryo pro pokusné účely. Dále se v návrhu předpokládá zřízení speciálního výzkumného programu pro tyto účely a trvalé monitorování a vyhodnocování výsledků výzkumu. Návrh zahrnuje i četné zákazy, například zákaz spojení lidské dospělé somatické buňky s živým vajíčkem jakéhokoliv zvířecího druhu či přísný zákaz implantace embrya vytvořeného technikou přenosu buněčného jádra do dělohy ženy (tzv. reprodukční klonování).

V Evropě jsou názory na klonování lidských embryonálních buněk z hlediska legislativy v jednotlivých zemích odlišné. Zvláštní zákon, zaměřený na problematiku klonování a *in vitro* fertilizace mají Německo, Francie a Rakousko. Jejich vlády zaujaly negativní stanovisko k výzkumu klonování lidského embrya. Naopak Velká Británie či Portugalsko nemají zatím žádná zákonná pravidla, v Dánsku existuje možnost výzkumného využití embrya pro klonování, pokud jej schválí státní etická komise. Evropská komise ve svém stanovisku z konce roku 1998 konstatovala, že vzhledem k pluralitě kultur a etických přístupů v Evropě, což se promítá v mimořádné diverzitě národních zákonů, by komise neměla jakýmkoli způsobem zakazovat finanční podporu výzkumu lidského embrya, „pokud je prováděn v zemi, která to dovoluje“.

Jinými slovy, Evropská komise se nechce stavět nad zákonodárství jednotlivých zemí. V poslední době však Evropský parlament přijal, i když těsnou většinou, usnesení, ve kterém se označuje klonování lidských embryí pro terapeutické účely za odporující úctě k lidské bytosti a vyslovuje představa, že pro léčení závažných chorob jsou k dispozici jiné léčebné prostředky.

V České republice dosud nebyly přijaty zákonné normy, které by bioetické problémy spojené s klonováním lidských embryí řešily. Podstatná je skutečnost, že Česká republika přistoupila k Bioetické konvenci Rady Evropy, přesněji řečeno ke Konvenci o ochraně lidských práv a důstojnosti člověka s ohledem na aplikaci biologie a medicíny. Bioetická konvence a její dodatek o klonování sice výslovně zakazují jakýkoliv zákrok, který vede k vytvoření lidské bytosti geneticky identické s jinou lidskou bytostí, žijící či mrtvou, ale problematice embryonálních kmenových buněk se výslovně nevěnuje. Bude proto nutné, aby tato citlivá problematika byla ošetřena zákonem. Přípravě takové zákonné normy se věnují jak Etická komise Ministerstva zdravotnictví tak Bioetická komise při Radě vlády pro výzkum a vývoj. Už proto, že některé týmy českých vědců si v minulosti získaly vynikající pověst ve výzkumu klonování zvířat. Jsou připraveny začít s výzkumem lidských kmenových buněk. Mnoho vědců v zahraničí a také u nás si myslí, že klonování lidského embrya by mohlo přinést zvrát v léčení dosud smrtelných chorob. Zda to je pravda, prokáže až výzkum.

Na druhé straně je nutno přiznat, že v problematice klonování lidských embryí existují jistá úskalí a to nejen etického rázu. Připomeňme si např.

nadšení, které doprovázelo xenotransplantace. Dnes je tento program více méně zastaven, protože existují obavy, že by transplantace zvířecích orgánů, zejména prasečích - která jsou po imunitní stránce nejvíce kompatibilní - do lidského těla mohly znamenat nebezpečí rozšíření smrtelných virů pro lidský organismus. Obava je docela logická. V pozadí je AIDS, nemoc, která vznikla s největší pravděpodobností jako modifikace opičího viru. Jsme už dnes pod tíhou zkušeností opatrnější. Klonování lidského embrya vnímáme jako možnost vytvořit v budoucnosti tkáňovou kulturu a mnohem později snad i lidský orgán, ideální pro transplantaci. Ale je třeba si uvědomit, že po nahrazení jádra embryonální buňky somatickým jádrem z těla člověka, kterého chceme léčit, zůstane v buňce původní DNA ve formě tzv. mitochondriální DNA. Ta se vyskytuje uvnitř vajíčka v cytoplazmě. To znamená, že ani při tomto postupu nelze stoprocentně vyloučit určitou kontaminaci DNA z původní embryonální buňky. Je třeba také poukázat na to,

že u řady klonovaných zvířat se objevily obrovské růstové problémy. Někteří jedinci jsou příliš velcí, jiní umírají v určité fázi po klonování a také se mohou objevit různé teratologické problémy. Existuje zde tedy řada úskalí, která vedou k opatrnosti při přijímání definitivního rozhodnutí. Klonování lidských embryí se stane rozhodně dlouhodobou výzkumnou záležitostí. V první etapě, možná v průběhu deseti let, by díky této metodě bylo možné získat potřebné tkáňové kultury. Vypěstování lidských orgánů *in vitro* můžeme očekávat až v horizontu desítek let. A nikdo nemůže dnes vyloučit, že nakonec bude tento postup zakázán jakožto příliš riskantní, přinášející svou aplikaci více negativ než pozitiv. Nebo se možná zjistí, že stejně užitečné mohou být kmenové buňky z těla dospělého člověka a že není třeba sahát na buňky lidského embrya. Výzkum v tomto směru musí být však stále provázen soustavným a hlubokým zájmem o etické aspekty této problematiky.

POLITICKÉ A PRÁVNÍ ASPEKTY OCHRANY POČATÉHO ŽIVOTA

k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte

Mgr. Michal Semín

Jaké jsou povinnosti spravedlivé politiky na poli ochrany nenarozeného života? Nejprve bude třeba stručně poukázat na základní souvislost mezi politikou a spravedlností. Je-li účelem politiky prosazování a ochrana obecného dobra, tedy dobra, které je blahodárné pro celek společnosti, musí také jednotlivé politické postoje a činy být s tímto obecným dobrem v souladu. K naplnění cíle ve společném dobru je třeba, aby jednotlivé osoby,

nižší společnosti i samotný stát měly trvalý zřetel k oprávněným nárokům ostatních - aby každý dával každému, co mu náleží. Což jinými slovy znamená, že vlastním poutem a činnou silou společnosti je SPRÁVEDLNOST. Předmětem spravedlnosti je pak PRÁVO. Právo je to, co někomu náleží, co je závazné. Úkol nalezení práva provádí ZÁKON jakožto „pravidlo a míra lidských skutků“. Klasické vymezení zákona zní takto:

1) odpovídá rozumu, 2) směřuje ke společnému dobru, 3) je stanoven oprávněnou autoritou, 4) je náležitě vyhlášen. Aby lidský zákon mohl splnit měřítko spravedlnosti, musí odpovídat požadavkům přirozeného mravního zákona. Příkazy přirozeného zákona se mají k praktickému rozumu jako první principy, které jsou ze své povahy nezměnitelné a nezrušitelné. Co lze měnit z moci lidské, jsou příkazy zákona lidského čili pozitivního, které však musejí odpovídat principům zákona přirozeného (lidské zákony jsou vymezením a rozvedením obecných principů potratového zákona pro konkrétní situace veřejného života). Jestliže tedy tyto pozitivní zákony odporují zákonu přirozenému, pak ztrácejí charakter zákona zavazujícího ve svědomí a je povinností člověka jej neuposlechnout. Ve světle přirozeného zákona lze zkoumat každé pozitivní právo (a $\square$ vychází od jakéhokoli zákonodárce), aby se zjistila mravnost jeho obsahu a tudíž i jeho mravní závaznost.

Zákonodárná nouze této sněmovny spočívá v tom, že zde dominuje právní pozitivismus, který se nehlásí k ideji objektivní spravedlnosti, ale absolutizuje aspekt vůle zákonodárce, a $\square$ už je jím lid či zastupitelský sbor. Spravedlnost zákona není měřitelná zákonu vnějším měřítkem, jinými slovy, každý zákon, vyjadřuje-li vůli zákonodárce, je automaticky spravedlivý! V tomto kontextu je třeba rozumět sebeobraně nacistických a komunistických pohlavářů, hájících se argumentem, že nemají být za co souzeni, nebo $\square$ postupovali podle tehdy platných zákonů. Příkladem této korupce práva je však také diskuse, která se na téma Deklarace práv počatého dítěte vedla v

petičním výboru Poslanecké sněmovny. Například poslanec KDU-ČSL Cyril Svoboda tvrdí, že otázka ochrany nenarozeného života je pouze otázkou mravní a že zákonnou cestou není možné postupovat nad rámec stávající Listiny práv a svobod. Svoboda to tvrdí na základě „překvapivého“ zjištění, že vždy budou existovat zastánci opačných názorů. To, co je spravedlivé a zákonné, je tedy rozhodováno souhlasem, shodou v otázce řešení daného problému. Je pravda, že nejednota v této otázce je praktickou překážkou na cestě dosažení spravedlnosti, pro poslance uvažující v tomto duchu slouží však spíše jako alibi v jejich mlčení k tak zásadní nespravedlnosti, jakou je zabíjení nevinných lidských osob.

Je proto povinností zákonodárce usilovat o odstranění zákona, který dovoluje potrat. Jak má postupovat zákonodárce, aby tohoto cíle dosáhl? Nejprve je třeba veřejně, jednoznačně a soustavně deklarovat svůj postoj k této otázce a usilovat o to, aby se stala otázkou veřejné diskuse a politického jednání. Během

této diskuse musí dávat najevo, že usiluje o zákonný zákaz potratů a to ve všech formách. V situaci, kdy se rozhoduje hlasováním, nesmí poslanec hlasovat ve prospěch zákona, který potraty výslovně dovoluje. Takový hlas je logicky účinnou příčinou mravního zla, které z potratového zákona vzejde. Totéž platí pro ty zákonodárce, kteří jsou k dané problematice lhostejní a do projednávání příslušného zákona se aktivně nezapojí či se neúčastní hlasování.

Pokud zákonodárce není schopen zabránit přijetí nespravedlivého zákona, smí se přesto do jeho projednávání zapojit a usilovat o jeho zmírnění

formou dodatků a pozměňovacích návrhů (klauzule o svědomí, zákaz financování z veř. prostředků, finanční podpora center, kde jsou ženám potraty rozmouhány, zákaz užití potracených těl za účelem transplantací a genetického výzkumu atd.). Vždy však musí jednat tak, aby žádný z jeho kroků nemohl být vykládán jako souhlas se zákonem v jeho celku.

Není tedy z mravního hlediska přijatelné, aby zákonodárce tvrdil, že s potraty jako soukromá osoba nesouhlasí, ale jako osoba veřejná nemůže tentýž postoj uložit druhým. Tento projev politické schizofrenie je

častou nemocí moderních zákonodár-
ných sborů a dovoluje silám,
neuznávajícím objektivní měřítko
správnosti lidského jednání, usilovat a
dosahovat politické moci, která je
posléze užitá k likvidaci zbývajících
stop spravedlivého řádu.

Proto bych si velice přál, aby
Deklarace práv počatého dítěte
povzbudila všechny zákonodárce k
aktivní vzpouře vůči této mentalitě a
zasazení se svou podporou za přijetí
zákona, který by chránil nevinný
lidský život již od okamžiku jeho
početí.

KRÁTKÁ DISKUSE

k prvnímu výročí vyhlášení Deklarace práv počatého dítěte

Jana Šilerová, biskupka ČCŠH:

... Jedna zásadní poznámka k tomu všemu. My tady mezi sebou víme, o čem je řeč. Mluvíme o posvátnosti života. Nám je jasné, co to je posvátné. Jenomže, přátelé, my žijeme ve světě, který je desakralizován, je odposvátněn. A řekla bych, aniž bych tady hlásala nějaké apokalyptické vize, téměř ve finální podobě desakralizován. Nejenomže je málo křesťanství v té naší malé zemiče nábožensky zanedbané, ale je desakralizován. A tak když slyším důvody právní, důvody vědecké, je to ohromné už jenom proto, že věda a víra - konečně. Ale řekněte mi, pánové, kdo dnes dá na vaši vědu? Je to tak smutné, jako - ano - víme, že nemáme kouřit a kouříme. Kdo dnes dá na právní ošetřenost? Kdo dnes dá na mravnost? Ale teď když to říkám, tak nic neshazují. Naopak si tu plnost těch tří stanovisek a metod a postupů - ta je nutná a já vám k tomu přeji jenom trpělivost a vytrvalost. A možná bych třeba někdy i se přidala. Aby to neskončilo jenom tím dnešním

sezením. Ale jestli bych měla jít k základům a kořenům toho, proč tady vůbec dneska musíme sedět - maminky a tatínkové a faráři, tak je to proto, že svět je odnábožtěn. Je odtrhnut od Boha, nebesa od země - nevím, jak to říct. A víme všichni dobře, že jakmile ztratí lidský život Boží rozměr, ztratí i lidský rozměr. A animalizace, jak o ní mluvil pan arcibiskup - no, ano. Už nám co klepe na dveře? Už je tady. Takže kdybych já chtěla popřát něco nám církvím nebo farářům, co křesťanům, tak potom umět člověku, který je duchovně zastlán, jenom zastlán, odkrýt to, co někde zapomněl, odkrýt vědomí Božího rozměru, vědomí, že všechno kolem je posvátné, protože je všechno Božím darem. No a k tomu nám můžu přát zase jenom odvahy, trpělivost - a ta je od slova trpět - a vytrvalost a obětavost a pak lásku. A to neříkám teď s frází, to říkám proto, že někdy právě v těchto otázkách velmi bolestivých mám - a odpusťte mi, že to řeknu do svých vlastních řad - dojem, že někdy směšujeme hřích člověka s

člověkem samotným. Protože ne k potratům, ne k tomu nesmí znamenat ne k té lidské bytosti. A tady bych se přimlouvala, abychom uměli být milosrdní v církvích aspoň tak, jako milosrdný je Hospodin.

Senátor Jiří Šenkýř:

... Chtěl bych vás všechny pozdravit za senátní klub KDU-ČSL. Děláte určitě záslušnou práci, ale ten cíl je vysoký a sami víte, že ta cesta je velice obtížná. A pro politiky je možná ještě těžší. Já ovšem to nevzdávám, zabýváme se těmito problémy. A svítá mně tady určitá myšlenka, určitá naděje - to, co říkal pan biskup z Rakouska, že naprosto proti logice přijalo tohleto odkřesávané lidstvo, společnost přijala Listinu lidských práv. Možná se to posune i v této oblasti. Jinak jsme připraveni - s některými už jsme diskutovali - nadále být otevření k diskusi nad konkrétními náměty, návrhy...

Poslanec Ing. Pavel Tollner:

... Já jsem ta potrefená husa, protože jsem zákonodárcem tohoto sboru. Skoro už tady sedím jedenáctý rok. Mně nikdy nechyběla odvaha říct, co si myslím, ze srdce. Pak se za mně pochopitelně mnozí omlouvají. To je fakt této společnosti. Já si dokonce myslím, že ta situace je ještě trochu jiná. My dva [posl. Karas, posl. Tollner] hovoříme takhle ostře, my dáváme velký prostor těm druhým a to si myslím především církvím, aby k tomu něco zásadního řekli. Protože politik ani zákonodárce není ten, co dělá mravnost. Zákonodárce má připravovat zákony nebo přijímat zákony, které by měla připravovat vláda a které by měly být spravedlivé. Bonum et equum. Dobré a přiměřené. V této společnosti je to možná trošku posunutě. Nicméně my připravujeme a uvolňujeme jakýsi prostor, aby se k tomu řekla zásadní věc. Já myslím, že situace dneska církví je taková, že se

na tom území málo pase. Mně to zněkklidňuje jako katolika. Ten typ zákonodárců, o kterých mluvil pan Semín, ti tady nejsou. Ty lidi je takové musí zvolit. Vezmete-li, že třeba jenom 5% tohoto národa si aspoň ve svém hrubém základu myslí to, co si myslíme my tady, to je obrovská síla. To je nejsilnější politická strana, která tady v tomto státě je. Já myslím, že cílem Hnutí Pro život a nás všech, kteří tady jsme, je jakýmsi způsobem mobilizovat společnost tímto směrem. Vy jste obrovskou, velkou, silnou částí tvořící se občanské společnosti. To, že tady můžeme sedět, to je obraz svobody, kterou tady máme. My tu svobodu musíme umět využívat.

Dr. Buben:

... Ale vždyť jsme se sešli všichni za stejným cílem. Což kdyby naši představení se zamysleli nad tím, že bychom i my, laici, mohli vystoupit na veřejnosti a upozornit na to. Pročpak všechno nechávat jenom biskupům, kněžím, poslancům, senátorům? Vždyť přece i my ... bychom se k tomu mohli vyjádřit. Pojdme udělat nějaký pochod Prahou nebo kterýmkoliv jiným městem. Budou se nám smát, budou na nás plivat, budou nám nadávat. Ale vezměme ten kříž a pojdme. Vždyť to neděláme pro sebe. Ale děláme to pro to nejposvátnější, co tento svět vůbec má. Pro Boha a pro člověka.

Dr. Jan Sedlák:

Já zastupuji tělovýchovnou organizaci Orel. ... Jestliže se domluvíme na nějaké akci sportovní s propagací našich zásadních myšlenek pro záchranu nenarozených, tak jsme samozřejmě připraveni. A náš duchovní rádce otec arcibiskup jistě plně věc podporuje taky už svou laskavou přítomností zde a nás jistě podpoří svým požehnáním. A určitě se to zdaří, věřme tomu...

Milá maminko,

pokud Vám během vyšetření v těhotenství lékaři sdělili, že Vaše dítě je nebo bude pravděpodobně postižené, nutí Vás k potratu a ráda byste si o tom všem s někým promluvila, můžete nám zavolat na telefonní číslo 0619-531117 nebo 0604-605513. Budete-li potřebovat jakoukoli pomoc, budeme se Vám ji snažit zprostředkovat.

Linka pro matky čekající postižené dítě:

0619-531117 nebo 0604-605513

Zveme všechny zájemce ke společné
modlitbě růžence a
přímluvných modliteb
za nenarozené děti, těhotné maminky,
zdravotní personál a jiné potřeby.

Scházíme se pravidelně každý první a třetí
čtvrtek v měsíci od sedmi hodin ráno před
porodnicí u Apolináře na Praze 2.

Data příštích modlitebních setkání:
21.12., 4.1., 18.1., 1.2., 15.2., 1.3.,
15.3., 5.4., 19.4., 3.5., 17.5., 7.6.,
21.6. (vždy od 7 hodin ráno)

Místo setkání:
Porodnice u Apolináře,
Ke Karlovu, Praha 2

Informační oběžník občanského sdružení Hnutí Pro život ČR

Redakce: Sylva Bernardová (sodonius@mbx.vol.cz), tel./fax: 066-7210566
Radim a Kateřina Ucháčovi (prolife@prolife.cz), tel./fax: 02-51681081
Adresa redakce: Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5 - Hlubočepy
Nihil obstat: P. Pavel Mayer OP
Sídlo společnosti: Janská 26, 586 01 Jihlava
Veškeré informace: Zdeňka Rybová (prolife@prolife.cz), tel.: 0603-976231
Internet: <http://www.prolife.cz>
Bankovní spojení: ČSOB, a.s. - divize IPB, Perlová 5, 110 00 Praha 1
čú.: 159205438/5100, vs: 5030
Děkujeme za podporu organizaci Human Life International.

**Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., odštěpný závod Praha,
č. j. nov 6490/99 ze dne 26.4.1999.**